

Оксанич М. П.,
викладач кафедри німецької мови та методики її викладання
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

РОЗВИТОК АСИНДЕТИЧНОГО ЗВ'ЯЗКУ В СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті розглядаються формально-синтаксичні характеристики асиндетичного зв'язку та основні моделі порядку слів асиндетичного гіпотаксису в середньо-верхньонімецькій мові. Встановлено, що синтаксис середньоверхньонімецького безсполучникового складнопідрядного речення характеризувався структурною варіативністю.

Ключові слова: асиндетичний зв'язок, немаркований гіпотаксис, порядок слів, поліфункціональність, підрядне речення.

Постановка проблеми. Останні десятиліття помітні успіхами у вивченні проблем, пов'язаних із природою складного речення в діахронному аспекті. Постійний інтерес германістів до питань мовної еволюції, її причин та механізмів, до процесів граматикизації та узуалізації мовних одиниць сприяє розв'язанню таких проблем історичного синтаксису, як реконструкції прайндоевропейського речення та основних моделей порядку слів [2; 5; 14; 27; 33; 37; 38; 39; 40], типології синтаксичних структур, механізмів граматикичних змін, синтаксичних універсалій [1; 6; 12; 17; 34; 18], розвитку сполучників підрядності [6; 15; 18; 26; 31]. Разом із тим існує низка питань, які не дістали широкого висвітлення у мовознавчих працях, пов'язаних із проблемою визначення природи складного речення та його конститuentів, зокрема складнопідрядного речення, поєданого асиндетичним зв'язком, що є актуальним для сучасної германістики.

Мета статті. Отже, за мету в статті ми ставимо визначити формально-синтаксичні характеристики асиндетичного зв'язку та основні моделі порядку слів асиндетичного гіпотаксису в середньоверхньонімецькій мові. Реалізація цієї мети передбачає вирішення таких завдань: 1) визначити місце й роль асиндетичного зв'язку в середньоверхньонімецькій мові; 2) проаналізувати особливості функціонування складнопідрядних речень, поєднаних асиндетично, в середньоверхньонімецькому періоді; 3) визначити структурні особливості складнопідрядних безсполучникових речень у середньоверхньонімецькій мові; 4) проаналізувати характер варіювання порядку слів у підрядних реченнях у досліджуваній мові; 5) проаналізувати характер варіювання порядку слів у безсполучникових підрядних реченнях у досліджуваній мові. Предметом аналізу є функціонування безсполучникових складнопідрядних речень у середньоверхньонімецькій мові.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що традиційно поєднання частин складнопідрядних речень у середньоверхньонімецькій мові відбувається не лише відносними займенниками та сполучниками, але й асиндетичним зв'язком [5, с. 90; 36, с. 233].

Асиндетичний зв'язок, який притаманний усім давньогерманським мовам, є поєднанням дієслівних фраз або реченнєвих утворень, в якому одне з них логічно підпорядковане іншому

за відсутності будь-якого формального маркера цього зв'язку (немаркований гіпотаксис) [6, с. 219, 224]. Зокрема, В.М. Ярцева звертала увагу на те, що раннім германським мовам властиве асиндетичне зіставлення двох речень. Попри багату систему субординативних сполучників, нерозвиненість підрядних зв'язків була ще настільки великою, що майже будь-які логічні зв'язки між двома реченнями могли виражатися їхнім простим зіставленням [34, с. 6]. Слід також зважити на те, що асиндетичний зв'язок у давньогерманській мові його розвитку є якісно відмінним від сучасної форми його репрезентації [6, с. 230].

Із вищезазначеного випливає необхідність докладного аналізу структурних характеристик підрядних речень, приєднаних асиндетичним зв'язком.

Підрядні умовні речення в німецькій мові викликають значний інтерес у дослідників, оскільки поєднання головної та підрядної частин відбувається двома шляхами: сполучниковими засобами та асиндетичним зв'язком. Модель складнопідрядних безсполучникових умовних речень з ініціальною позицією присудка виникла ще у давньоверхньонімецькій мові й продовжувала існувати в середньоверхньонімецькій та ранньоверхньонімецькій мові, наприклад, у ранньоверхньонімецькій: *Het ich in meiner jugent soliche ler gehört, ich wölt mein leben anders angestellt haben.* «Якби я в молодості чув такі повчання, я б по-іншому влаштував своє життя» [36, с. 233].

Порівняємо приклади:

(1) *Het er daz swert enhende so wær ez Hagenen tot (Nibelungenlied, 0995,3).* «Якби він мав у руках свій меч, то це була б смерть Хагена».

(2) *Getorste si in chwssen div frowe tæte daz (Nibelungenlied, 0568,2).* «Якби вона хотіла його поцілувати, вона б це охоче зробила».

Приклади (1) і (2) демонструють поєднання двох частин складнопідрядного речення умови асиндетичним зв'язком. У прикладі (1) присудок *het* займає ініціальну позицію в підрядному реченні. Підмет *er* займає постпозицію щодо присудка *het*, таким чином, розташовуючись з останнім контактено. Спостерігаємо, що в поданому прикладі структура речення з ініціальною позицією присудка тягнє до норм сучасної німецької мови. Проте у прикладі (2) складений присудок *getorste chwssen* утворює рамкову конструкцію. При цьому змінювана частина присудка займає ініціальну позицію в підрядному реченні, незмінювана – фінальну, що також не суперечить нормам сучасної німецької мови. Підмет *si* розташований у постпозиції до змінюваної частини присудка *getorste*. Ми інтерпретуємо речення (1) і (2) як поєднання залежного і головного речень безсполучниковим (асиндетичним зв'язком). У творі «Пісня про Нібелунгів» виявлено 43,3% безсполучникових умовних речень із загальної кількості (104) проаналізованих одиниць.

(3) *Der sin mit helfe pflæge er wrde noch gesvnt (Nibelungenlied, 2068,2).* «Якби його добре доглядали, він би був ще здоровим».

У наведеному прикладі (3) дві частини складнопідрядного умовного речення поєднані асиндетичним зв'язком, де підрядне речення розташоване у препозиції до головного. Ужитий у прикладі (3) присудок *sin* займає медіальну позицію в підрядному реченні, що не відповідає структурі сучасного складнопідрядного безсполучникового умовного речення. Наведений приклад дає підстави припустити, що порядок слів у підрядних умовних безсполучникових реченнях був вільним і характеризувався відносною варіативністю розташування його компонентів. Кількість сполучникових та безсполучникових підрядних умовних речень у творі «Пісня про Нібелунгів» співвідноситься як 56,7% і 43,3%.

Незважаючи на досить розвинену систему складнопідрядного речення в середньовісній німецькій мові, відбувався подальший розвиток моделей складнопідрядних речень, зокрема підрядних речень умови, частини яких поєднувалися асиндетичним зв'язком, про що свідчать отримані результати.

Підрядне означальне речення, яке є найдавнішим видом підрядності, зустрічається в найдавніших літературних пам'ятках давньовісній німецькій мові. Але його форму в ці періоди, як вважає Строева-Сокольська [31, с. 84], не можна вважати встановленою. Навпаки, структура підрядного означального речення характеризується архаїчними формами, що засвідчують більш ранню стадію його розвитку і його становлення із самостійного речення. До таких архаїзмів належить зворот *apo koinou* (апокойну), тобто асиндетичне зіставлення двох речень, в яких наявний загальний член. Якщо загальним членом речення є іменник або займенник, то друге речення є асиндетично приєднаним до першого. Конструкція *apo koinou* (апокойну) є типовою для давньовісній німецької та середньовісній німецької мови [31, с. 84]. Проте О. Бехагель не знаходить прикладів поєднання двох речень через зворот *apo koinou* у давньовісній німецькій та середньовісній німецькій мовах [35]. Натомість В.М. Ярцева зазначає, що конструкція *apo koinou* (апокойну) зовсім не характерна для давньовісній німецької мови. Її поширення припадає на середньовісній німецькій період, коли активно розвиваються підрядні зв'язки [34, 9]. На підтвердження вищезазначених положень проаналізуємо приклад (4):

(4) *Do gie an div venster vil manic schoniv meit si warten vf die straze riten man do vant vil der hochgemvten in der Burgonden lant (Nibelungenlied, 0244,2-0244,4).* «Ось підійшла до вікна гарна дівчина і дивилася на вулицю, по якій у країну Бургундію їхав верхи її любий»¹.

У прикладі (4) слово *die straze* є загальним для обох частин складнопідрядного речення. Підрядний зв'язок підтримується асиндетичним приєднанням підрядного речення до головного. Складений присудок *riten vant* займає медіальну позицію в підрядному означальному реченні, при цьому розташовуючись контактено з підметом *man*. Результати дослідження пам'ятки середньовісній німецького періоду «Пісня про Нібелунгів» демонструють 8,06% речень із конструкцією *apo koinou* (апокойну), це дає нам підстави стверджувати, що конструкція *apo koinou* (апокойну) була нетиповим явищем для середньовісній німецької мови у складнопідрядних означальних реченнях з асиндетичним зв'язком.

З подібним зворотом можна порівняти відносне речення,

що не має сполученого слова в головному реченні, причому відносний займенник підрядного речення може вважатися елементом головного речення [Строева-Сокольська 1940, 84]. Проаналізуємо приклад (5):

(5) *Da was vil manic man do man den edeln frowen mit vlize dienen began (Nibelungenlied, 0717,3-0717,4).* «Це був чоловік, який старанно почав служити гарним жінкам».

У прикладі (5) словосполучення *manic man* (займенник – іменник) є загальним для обох частин складнопідрядного речення, а відносний займенник *den* є спільним елементом головного і підрядного речень. Підрядне означальне речення в постпозиції до головного є асиндетично приєднаним до головного. Присудок підрядного речення *dienen began* займає фінальну позицію. Така структура підрядного означального речення з фінальною позицією присудка тяжіє до структури сучасного підрядного означального речення.

Як зазначалося вище, підрядним означальним реченням у середньовісній німецькій мові була притаманна безсполучниковість. Зазначимо також те, що безсполучниковим підрядним означальним реченням була притаманна як фінальна позиція присудка (6), так і медіальна (7).

(6) *Allez daz der gabe von in da wart genomen in ir deheines hende waer ir niht bechomen (Nibelungenlied, 1743,1-1743,2).* «З усіх багатих дарунків, які вони тут узяли, в її руки не потрапило ані дрібнички».

(7) *Daz sach der kunic Ezele do was im leide genvoc (Nibelungenlied, 2432,4).* «Це побачив король Етцель, в якого було велике горе».

Приклади (6–7) експлікують варіативність порядку слів середньовісній німецької мови. Так, приклад (6) демонструє фінальну, а приклад (7) – медіальну позицію присудка.

Результати аналізу фактичного матеріалу показують, що переважна більшість безсполучникових підрядних означальних речень мала фінальну позицію присудка, що становить 21 одиницю (91,3%). Підрядні безсполучникові означальні речення з медіальною позицією трапляються в досліджуваній пам'ятці поодинокі і становлять лише 2 одиниці (8,7%) із загальної кількості 23 досліджувані одиниці. Аналізуючи отримані результати, ми припускаємо, що безсполучниковість підрядних означальних речень була одним із варіантів відносного зв'язку в середньовісній німецькій мові, очевидно через нерозвиненість підрядних зв'язків, тому частини складного речення поєднувалися семантично. Вільний порядок слів у безсполучникових підрядних реченнях доводить, що у середньовісній німецькій мові синтаксис ще не був остаточно сформований і знаходився на проміжній стадії свого розвитку.

Як свідчить матеріал нашого дослідження, причинові підрядні безсполучникові речення типово вживаються в постпозиції щодо головного речення, як у прикладі (8), так і у препозиції до нього, як у прикладі (9):

(8) *Er vragte waz ir waere weinende er si vant (Nibelungenlied, 0872,1).* «Він спитав, що з нею, тому що він бачив її сльози».

(9) *Helche div getriwe was im inneklichen holt (Nibelungenlied, 1796,4).* «Оскільки він проявляв свою вірність, я був від усього серця йому вдячний».

У прикладі (8) підрядне причинове речення розташовується в постпозиції щодо головного речення. Присудок підрядного речення *vant* розташовується у фінальній позиції. Приклад (9) суттєво відрізняється за структурою від прикладу (8). По-перше, підрядне речення у (9) розташовується у препозиції щодо

¹ Переклад прикладів з середньовісній німецької мови здійснений автором

головного. По-друге, присудок підрядного речення *helche* займає ініціальну позицію.

У зв'язку з цим зазначимо, що безсполучникові підрядні причинові речення в досліджуваній період не характеризувалися чітко фіксованим порядком слів, так само як і підрядні причинові речення, марковані сполучниками. Поєднуючи у своїй структурі як риси прямого порядку слів, так і риси структури підрядних речень із фінальною позицією присудка, ми можемо припустити, що безсполучникові причинові речення були як складними сурядними реченнями, так і підрядними реченнями, в яких простежувалася залежність підрядного речення від головного.

Наше дослідження виявило 8 безсполучникових підрядних причинових речень у досліджуваній пам'ятці із загальної кількості (55) одиниць, що становить 14,54%. При цьому в препозиції розташовано 2 одиниці (25%) та в постпозиції – 6 одиниць (75%). Результати аналізу нашого матеріалу свідчать, що переважна більшість підрядних причинових речень були у середньовісній мові сполучниковими.

Варто зазначити, що в середньовісній мові не сформувалася чітка межа розмежування сурядного та підрядного зв'язку. Отже, визначити підрядність речення лише за порядком слів було неможливо.

Г. Пауль зазначав, що в середньовісній мові логічна залежність одного речення від іншого траплялася частіше, ніж у нововісній мові [37, с. 142]. Порівняємо:

(10) *Sigelint div riche nach alten siten pflac durch ir kundes liebe geben rotez golt (Nibelungenlied 0039,2-0039,3). «Багата Сігелінд дотримувалася старих звичаїв, (що) віддала синові червоне золото».*

Приклад (10) доводить існування безсполучникових підрядних додаткових речень у середньовісній мові. Підрядне речення розташовується в постпозиції щодо головного речення. Присудок *geben* розташований у медіальній позиції підрядного речення, проте ми спостерігаємо відсутність підмета і припускаємо, що ця конструкція за своєю структурою відтворює інфінітивний зворот, але з порушенням дієслівної рамки, оскільки присудок займає не фінальну позицію в реченні.

Проте ми все ж зафіксували випадки прямого порядку слів у безсполучникових додаткових реченнях. Г. Пауль стверджував, що у середньовісній мові існувало багато підрядних речень із логічною підрядністю, які за своєю структурою були схожі на головні речення [37, с. 142], як у прикладі (11):

(11) *So mvse man von schulden Sivride iehn er ware ein der beste der ie vfors gesaz (Nibelungenlied, 0730,2-0730,3). «Все ж таки шляхетному лицареві слід визнати, що він був найкращим, хто сидів на коні».*

Приклад (11) – це поспозиційне безсполучникове підрядне додаткове речення, в якому присудок *ware* розташовується на другому місці після підмета *er*, який займає ініціальну позицію в підрядному додатковому реченні. Розташування підмета *er* та присудка *ware* демонструють прямий порядок слів. Така структура відображає структуру простого розповідного речення сучасної німецької мови з прямим порядком розташування її компонентів, а отже, і притаманна сурядному реченню сучасної німецької мови. Порівнюючи приклади (10–11), ми спостерігаємо дві структури підрядного безсполучникового речення в досліджуваній пам'ятці. Приклад (10) демонструє позицію присудка, яка не притаманна безсполучниковому додатковому реченню

сучасної німецької мови. Це дає нам підстави стверджувати, що безсполучникові речення в середньовісній мові характеризувалися вільним розташуванням компонентів. Приклад (11), навпаки, цілком відображає фіксовану позицію членів безсполучникового підрядного речення з медіальною позицією присудка в контактному розташуванні з підметом, який знаходиться в ініціальній позиції підрядного речення.

Аналіз фактичного матеріалу дозволив нам виявити безсполучникові підрядні додаткові речення з фінальною позицією присудка, як у прикладі (12):

(12) *Sone wil ichz niht versprechen ichn welle ivch lazen leben (Nibelungenlied, 2160,2). «Я не можу вам обіцяти, що я вас залишу живими».*

У прикладі (12) підрядне додаткове безсполучникове речення розташоване в постпозиції щодо головного речення. У структурі підрядного речення спостерігаємо, що підмет *ichn* розташовується в ініціальній позиції підрядного речення, а присудок *lazen leben* займає фінальну позицію. Порядок слів у безсполучникових підрядних реченнях сучасної німецької мови передбачає для присудка другу позицію після підмета. Проте в прикладі (12) присудок *lazen leben* демонструє позицію, яка притаманна додатковим реченням із фінальною позицією присудка. Ці протиріччя викликані, на наш погляд, недорозвиненою синтаксичною системою в середньовісній мові, і тому сурядні та підрядні зв'язки в цей період не були чітко окреслені, а порядок слів не слугував основним показником підрядності.

Спостерігаючи за структурою безсполучникових додаткових речень у досліджуваній період, ми помітили, що на синтаксичному рівні безсполучникові додаткові речення є сурядними конструкціями, що демонструють порядок слів простих незалежних розповідних речень. Проте все ще існують випадки вільного розташування компонентів, оскільки синтаксис середньовісній мові перебував у стадії становлення і все ще зберігав риси давньовісній мови. Зауважимо, що на семантичному рівні додаткові речення є підрядними утвореннями, оскільки демонструють залежність змісту підрядної частини від головної, що доводять приклади (10–11).

Отже, проведений аналіз засвідчує, що в досліджуваній період безсполучникові підрядні додаткові речення мали два типи розташування компонентів: із фінальною та медіальною позицією присудка. Кількісний аналіз безсполучникових додаткових підрядних речень у досліджуваній пам'ятці виявив 22 одиниці з медіальною позицією присудка (55%) та 18 одиниць із фінальною позицією присудка (45%). Підрахунки показують, що безсполучникові додаткові підрядні речення тяжіли до структури таких речень сучасної німецької мови.

Отримані результати вказують на те, що в середньовісній мові не сформувалася чітка межа між сурядним та підрядним зв'язком, визначити тип речення можна було лише за порядком розташування його членів.

Складнопідрядні додаткові речення із зіставленням частин становлять нечисленну групу, порівняно з підрядними реченнями, які марковані підрядними сполучниками. Корпус налічуваних одиниць становить 41 речення, що становить 6,07% із загальної кількості (676) проаналізованих одиниць. Отримані результати дають підстави припустити, що в досліджуваному творі безсполучникові складні конструкції не були розповсюдженими, а представляли залишкове (архаїчне) явище логічної підрядності з давньовісній мови, коли синтаксичні зв'язки між частинами складного цілого були не чітко окресленими.

Висновки. Таким чином, у середньовісній німецькій період ще не сформувалася чітка межа розмежування сурядного та підрядного зв'язку. Отже, визначити підрядність речення лише за порядком слів було неможливо.

Отримані результати дають підстави погодитися з традиційною думкою, що в середньовісній німецькій період спостерігалася тенденція розвитку тих рис синтаксису, які притаманні сучасній німецькій мові.

Разом із тим синтаксис середньовісній німецької мови тривалий час характеризувався структурною варіативністю. Проведений комплексний аналіз дозволив уточнити також статус безсполучникових складнопідрядних речень у середньовісній німецькій період.

Розроблені положення є перспективними для подальшого аналізу складних речень з іншими підрядними частинами в аспекті мови й мовлення.

Література:

1. Адмони В.Г. Исторический синтаксис немецкого языка. М.: Высшая школа, 1963. 335 с.
2. Адмони В.Г. К проблеме порядка слов (замыкание предложения в немецком языке). Изв. АН СССР, отд. яз. и лит. М.: 1949. Т. 8. Вып. 4. С. 373.
3. Баранівська О.С. Складнопідрядні речення з підрядними означальними в сучасній польській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.03; НАН України. Ін-т укр. мови. К., 2003. 20 с.
4. Бокова П.М. Темпоральні відношення в іспанському часовому складнопідрядному реченні. Проблеми семантики слова, речення та тексту: збірник наукових статей; відп. ред. Корбозерова. К.: КДЛУ, 2001. Вип. 5. С. 9–15.
5. Бублик В.Н. Історія німецької мови: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2004. 272 с.
6. Буніатова І.Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV–XIII ст.): монографія. К.: Вид. Центр КНЛУ, 2003. 327 с.
7. Ванников Ю.В. Синтаксис речи и синтаксические особенности русской речи. М.: «Русский язык», 1978. 296 с.
8. Варшавская А.И. Смысловые отношения в структуре языка (на материале современного английского языка). Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1984. 135 с.
9. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. К.: Наукова думка, 1992.
10. Гульга Е.В. Теория сложноподчиненного предложения в современном немецком языке. М.: Высшая школа, 1971. 274 с.
11. Гусар Н.І. Структура та функції абсолютної дієприкметникової конструкції у середньоанглійській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04; Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 19 с.
12. Гухман М.М., Семенов Н.Н. История немецкого литературного языка. М.: Наука, 1983. 199 с.
13. Долгова О.В. Синтаксис как наука о построении речи: учеб. пособие. М.: Высшая школа, 1980. 191 с.
14. Долинина И.Б. Системный анализ предложения (на материале английского языка): учебное пособие. М.: Высшая школа, 1977. 175 с.
15. Жирмунский В. М. История немецкого языка. М.: Высшая школа, 1965. 408 с.
16. Золотова Г.А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. М.: Наука, 1982. 367 с.
17. Ившин В.Д. Синтаксис речи современного английского языка. Смысловое чтение предложения: учебник. Ростов н/Дону: Феникс, 2002. 320 с.
18. Кацкова Т.А. Сложноподчиненное предложение с придаточным определительным в средневерхненемецком языке: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04; Ленинградский ордена Ленина и ордена Трудового Красного Знамени государственный университет им. А.А. Жданова. Ленинград, 1975. 18 с.
19. Кнабе Г.С. Ещё раз о двух путях развития сложного предложения. Вопросы языкознания. 1955. № 1. С. 108–116.
20. Корбозерова Н.М. Структурна інтеграція речення. Проблеми семантики слова, речення та тексту: збірник наукових статей; відп. ред. Корбозерова. К.: КДЛУ, 2001. Вип. 5. С. 105–107.
21. Корбозерова Н.М. Вязанкіна А.М. Динамізм структури речення. Проблеми семантики слова, речення та тексту: збірник наукових статей; відп. ред. Корбозерова. К.: КДЛУ, 2001. Вип. 6. С. 115–117.
22. Куркина А.А. Сложные предложения с причинными отношениями в древневерхненемецком языке. автореф. дисс. ... канд. філол. наук: 10.02.04; Министерство просвещения РСФСР. Ленинградский государственный педагогический институт имени А.И. Герцена. Л., 1966. 19 с.
23. Левицкий В.В. Історія німецької мови: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2007. 216 с.
24. Лешкова Н.В. Актуальне членування детермінантних складнопідрядних речень: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2006. 20 с.
25. Мещанинов И.И. Части речи и члены предложения. Москва, Ленинград; Издательство АН СССР, 1945. 321 с.
26. Москальская О.И. Проблемы системного описания синтаксиса (на материале немецкого языка). М.: Высшая школа, 1974. 175 с.
27. Одри Ж. Индоевропейский язык; пер. с франц. Л.В. Иванова. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXI: Новое в индоевропеистике. М.: Прогресс, 1988. С. 24–121.
28. Оксанич М. Функціонування сполучника DAZ у середньовісній німецькій мові. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград. РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Випуск 81 (2). С. 107–111.
29. Семенов Г.М. Порядок слів як засіб синтаксичного зв'язку в складнопідрядному реченні. Проблеми семантики слова, речення та тексту: збірник наукових статей; Відп. ред. Корбозерова. К.: КДЛУ, 2001. Вип. 5. С. 159–163.
30. Солганик Г.Я. Синтаксическая стилистика (Сложное синтаксическое целое). М.: Высшая школа, 1973. 214 с.
31. Строева-Сокольская Т.В. Развитие сложноподчиненного предложения в немецком языке. Л.: Ленингр. гос. ун-т, 1940. 106 с.
32. Фелелова В.В. Складні речення з підрядними часу в сучасній французькій мові (структура, семантика, прагматика): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05. Київ, 2006. 20 с.
33. Шубик С.А. Порядок слов в древневерхненемецком языке (Место глагола в повествовательном предложении): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германские языки»; Академия наук СССР. Ленинградское отделение института языкознания. Л., 1964. 20 с.
34. Ярцева В.Н. Развитие сложноподчиненного предложения в английском языке. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1940.
35. Behagel O. Deutsche Syntax. Heidelberg: Carl Winters Universitätsbuchhandlung, 1928. Bd. III. 322 S.
36. Moskalkaja O.I. Deutsche Sprachgeschichte. M.: Hochschule, 1977. 237 S.
37. Paul H. Deutsche Grammatik. Halle: Niemeyer, 1954. Band III. Teil IV. 447 S.
38. Reis H. Über althochdeutsche Wortfolge. Zeitschrift für deutsche Philologie. 1901. Bd. 33. S. 220–229.
39. Ries J. Die Wortstellung in Beowulf. Halle: Max Niemeyer, 1907. 310 S.
40. Schildt J. Kurze Geschichte der deutschen Sprache. B.: Volk u. Wiss., 1991. 168 S.

Оксанич М. П. Развитие асиндетической связи в средневерхненемецком языке

Аннотация. В статье рассматриваются формально-синтаксические характеристики асиндетической связи и основные модели порядка слов асиндетического гипотаксиса в средневерхненемецком языке. Установлено, что синтаксис средневерхненемецкого бессоюзного сложно-подчиненного предложения характеризовался структурной вариативностью.

Ключевые слова: асиндетическая связь, немаркированный гипотаксис, гипотаксис, порядок слов, полифункциональность, подчиненное предложение.

Oksanich M. The Development of asyndeton in Middle High German

Summary. There is a number of issues that haven't been thoroughly described in linguistics, namely the nature of an asyndetic complex sentence and its constituents, which is currently important for modern Germanistics. Thus, this paper focuses on establishing formal-syntactic features of asyndeton based on the model of asyndetic hypotaxis word order in Middle High German are analyzed in the paper.

Key words: asyndeton, unmarked hypotaxis, word order, multifunctionality, subordinate clause.